

Briselē, 12.3.2014.
COM(2014) 153 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPADOMEI

2014. gada ziņojums par šķēršļiem tirdzniecībai un ieguldījumiem

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPADOMEI

2014. gada ziņojums par šķēršļiem tirdzniecībai un ieguldījumiem

1. Ievads

2014. gada ziņojumā par šķēršļiem tirdzniecībai un ieguldījumiem tāpat kā iepriekšējos trijos ziņojumos apskatīti vairāki galvenie šķēršļi, ar ko sastopas Eiropas Savienības (ES) uzņēmumi ES stratēģisko partneru, t. i., Ķīnas, Indijas, Japānas, *Mercosur*¹, Krievijas un Amerikas Savienoto Valstu (ASV) tirgos. Tā galvenais mērķis ir veicināt izpratni par galvenajiem tirdzniecību ierobežojošajiem pasākumiem un atkārtoti apstiprināt šo šķēršļu mērķtiecīgas un saskaņotas novēršanas nozīmi.

Šajā ceturtajā ziņojumā par šķēršļiem tirdzniecībai un ieguldījumiem aprakstīts sasniegtais progress attiecībā uz iepriekšējos ziņojumos konstatētajiem šķēršļiem un analizēti vairāki jauni pasākumi saistībā ar jautājumiem, kas rada nopietnas bažas. Lai gan daudzi tirdzniecību ierobežojoši pasākumi ir lielā mērā risināti, daži šķēršļi joprojām pastāv un ES kopā ar saviem stratēģiskajiem partneriem jāturpina tos mērķtiecīgi novērst. Liela daļa šķēršļu attiecas uz vietējā satura prasībām, kas bieži ir noteiktas jaunietekmes valstīs (konkrēti, Ķīnā, Indijā un Brazīlijā).

ES noteikumu īstenošanas nodrošināšanas pasākumi, tostarp ziņojumi par šķēršļiem tirdzniecībai un ieguldījumiem, veido vērienīgu sarunu programmu, lai nodrošinātu, ka ES rūpniecības iekļaušana globālajās piegādes ķēdēs aktīvi atbalsta mūsu vispārējo stratēģiju nodarbinātībai un izaugsmei. Tā kā mēs pakāpeniski atgūstamies no lejupslīdes, ļoti svarīgi ir nodrošināt, lai mūsu stratēģisko partneru eksporta un ieguldījumu tirgos būtu atklāti un godīgi tirgus nosacījumi. ES tirgus piekļuves stratēģijas ietvaros Komisija ir aktīvi iesaistījusies sarunās ar lielāku tirdzniecības partneru grupu, lai uzlabotu tirgus piekļuves nosacījumus ES uzņēmumiem arī šajos tirgos.

Tirdzniecības nosacījumiem būtu jāuzlabojas arī, pateicoties Bali aktu paketes izstrādes pabeigšanai 9. PTO Ministru konferencē 2013. gada decembrī, kurā paredzēti jauni daudzpusēji noteikumi attiecībā uz tirdzniecības veicināšanu². Plurilaterālā līmenī notiek sarunas par pakalpojumu tirdzniecības nolīgumu (*TISA*), savukārt sarunas, lai paplašinātu Nolīguma par tirdzniecību ar informācijas tehnoloģiju produktiem (*ITA*) darbības jomu, nav pabeigtas, un tās ir pārtrauktas 2013. gada novembrī. Pasaules ekonomikas forumā Davosā 2014. gada janvārī ES kopā ar citiem 13 PTO dalībniekiem apņēmas uzsākt plurilaterālas sarunas par tirdzniecības liberalizāciju attiecībā uz ekoloģiskajiem produktiem.

Paralēli šai daudzpusējai un plurilaterālajai programmai ES īsteno lielu un vērienīgu divpusēju programmu, lai atvērtu trešo valstu tirgus. Pirmkārt, ļoti svarīgas ir sarunas ar ASV par transatlantisku tirdzniecības un ieguldījumu partnerību (*TTIP*). Visaptverošs un vērienīgs *TTIP* nolīgums, kas ietver stingrus noteikumus par sadarbību un saskaņotību regulējuma

¹ Brazīlija/Argentīna.

² Sal. http://www.wto.org/english/news_e/news13_e/mc9_06dec13_e.htm.

jomā, varētu palīdzēt samazināt ar tarifiem nesaistītus tirdzniecības šķēršļus (*NTB*), ar kādiem ES uzņēmumi joprojām sastopas ASV. Tas varētu arī noteikt globālus standartus daudzās jomās un iedrošināt vairākas trešās valstis sekot šim piemēram, kas nāktu par labu ES eksporta nozarei.

Notiek arī divpusējas sarunas ar Japānu. Ceturtajā sarunu raundā Briselē 2014. gada janvārī abas puses jau pārrunāja katras puses priekšlikumus turpmākajam brīvās tirdzniecības nolīgumam (BTN). ES turpina cieši fokusēties uz *NTB*, kas ievērojami kavē ES uzņēmumiem piekļuvi tirgum Japānā daudzās nozarēs.

Sarunas ar Kanādu par Visaptverošo ekonomikas un tirdzniecības nolīgumu (*CETA*) politiskā līmenī notika 2013. gada 18. oktobrī. Tirdzniecības līgumi ar Peru un Kolumbiju pagaidu kārtā tiek piemēroti kopš 2013. gada 1. marta Peru un kopš 2013. gada 1. augusta Kolumbijā. ES un Centrālamerikas asociācijas nolīguma tirdzniecības pīlārs pagaidu kārtā tiek piemērots kopš 2013. gada. Gruzija un Moldova 2013. gada 29. novembrī parafēja asociācijas nolīgumus, tostarp padziļinātus un visaptverošus brīvās tirdzniecības nolīgumus ar ES, savukārt Ukraina un Armēnija nolēma šobrīd asociācijas nolīgumus neparafēt.

Turklāt ES ir iesaistījies sarunās par brīvās tirdzniecības nolīgumu ar vairākām citām trešām valstīm un reģioniem, konkrēti, *Mercosur*, Indiju, Malaiziju, Vjetnamu, Taizemi un Maroku. ES un Singapūra parafēja BTN 2013. gada 20. septembrī; ar Indonēziju un Filipīnām ES joprojām ir sagatavošanās procesa sākumā, lai izpētītu turpmāko BTN sarunu darbības jomu un vērienīguma līmeni. Notiek skaidrojošas sarunas ar Meksiku par iespējamu pašreizējā BTN uzlabošanu.

ES turpina arī savus centienus nodrošināt ES un Dienvidkorejas BTN, kas stājās spēkā 2011. gada 1. jūlijā³, pilnīgu un pareizu īstenošanu.

Ņemot vērā ES plašo sarunu programmu, vissvarīgāk ir nodrošināt to, ka šajās sarunās radītās tirdzniecības iespējas tiešām palīdz izveidot reālas tirdzniecības plūsmas. Ņemot vērā iepriekš minēto, 2014. gada ziņojumā par šķēršļiem tirdzniecībai un ieguldījumiem ir uzsvērti vissvarīgākie tirgus piekļuves šķēršļi, ko ir izveidojuši mūsu stratēģiskie partneri.

ES tirgus piekļuves stratēģijā turpmāk pievēršas šiem pasākumiem, izmantojot galveno šķēršļu apzināšanas un prioritāšu izveidošanas pastāvīgu procesu, kurā ir konstatēti 220 šķēršļi 32 trešo valstu tirgos. Nesen Komisija sāka iesaistīties procesā, lai skaitliski izteiktu ES panākumu līmeni galveno šķēršļu novēršanā. Saskaņā ar šo analīzi 2012. oktobrī attiecībā uz 220 galvenajiem šķēršļiem 70 gadījumos ir rasti pozitīvi risinājumi, kas ir radījuši ES kopīgos ieguvumus par aptuveni EUR 2 miljardiem gadā.

Visbeidzot, Komisija regulāri publicē „Ziņojumu par iespējamām tirdzniecību ierobežojošiem pasākumiem”⁴. Desmitajā šādā ziņojumā, kurā tika novērtēta attīstība laikposmā no 2012. gada maija līdz 2013. gada maijam, tika norādīts, ka G20 valstis ir ieviesušas 154 jaunus pasākumus, un tikai 18 pasākumi tika atcelti. Kopumā tiek lēsts, ka iespējamu tirdzniecību ierobežojošo pasākumu kopējais skaits ir pieaudzis līdz 688. Attiecībā uz ieguldījumiem nesena notikumu attīstība trešās valstīs ir radījusi bažas Eiropas ieguldītājiem arvien lielākā skaitā valstu. Ļoti bieži šie gadījumi ietver esošo divpusējo

³ <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/south-korea/>.

⁴ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/september/tradoc_151703.pdf.

ieguldījumu veicināšanas un aizsardzības nolīgumu (*BIT*) ar dažādām ES dalībvalstīm neievērošanu, t. i., jo īpaši attiecībā uz darbībām, kas līdzvērtīgas ieguldītāja līdzekļu atsavināšanai, kā arī *de facto* vai pat *de iure* ārvalstu ieguldītāja veiksmīgi vadītu uzņēmumu nacionalizēšanas. Starptautiskā jurisdikcijā ir iesniegtas vairākas prasības, piemēram, saistībā ar Argentīnu un Krieviju, un dažām no tām ir pozitīvi rezultāti (sk. Argentīna/*Repsol* 2.1. punktā). Turklāt *BIT* izbeigšanai vai plānotai izbeigšanai ir negatīva ietekme uz ieguldījumu vidi konkrētās valstīs un to pievilcību kā ieguldījumu mērķim ES uzņēmumiem. Īpaši satraucošs jautājums ir Dienvidāfrikas lēmums pārtraukt savus *BIT* ar ES dalībvalstīm un pašlaik plānotais tiesību akta projekts, ar ko aizstāt šos *BIT* un kas nevarētu garantēt ieguldītājiem salīdzināmu juridisko noteiktību un paredzamību, kāda tiem ir bijusi līdz šim.

2. ES 2013. gadā veikto darbību rezultāti saistībā ar tirgus piekļuves un ieguldījumu šķēršļiem

Vairāki 2013. gada ziņojumā par šķēršļiem tirdzniecībai un ieguldījumiem minētie šķēršļi stratēģisko partneru tirgos ir galvenās prioritātes mūsu divpusējās attiecībās to lielās ietekmes dēļ, kāda tiem ir uz ES uzņēmumiem, un bieži sistēmiskās ietekmes dēļ. Komisija un dalībvalstis ir sistemātiski pievēršušas uzmanību šiem jautājumiem visās divpusējās sanāksmēs, bieži vien līdz visaugstākajam politiskajam līmenim.

Saistībā ar lielāko daļu no 2013. gada ziņojumā par šķēršļiem tirdzniecībai un ieguldījumiem minētajiem šķēršļiem ir sasniegts ievērojams vai daļējs progress. Šajos gadījumos lielākā loma ir bijusi ES rīcībai saskaņā ar tirgus piekļuves stratēģiju. Citos gadījumos, neraugoties uz mūsu centieniem, progress nav noticis. Konkrēti, attiecībā uz Krieviju turpina pastāvēt ievērojams skaits tirgus piekļuves problēmu, neraugoties uz tās pievienošanos PTO 2012. gada augustā. Tāpat kā iepriekšējos gados arī 2014. gada ziņojumā par šķēršļiem tirdzniecībai un ieguldījumiem ir uzskaitīti vairāki būtiski jauni šķēršļi.

2.1 Veiksmīga ES rīcība 2013. gadā

Ievērojams skaits no iepriekšējos trijos ziņojumos par šķēršļiem tirdzniecībai un ieguldījumiem uzskaitītajiem tirgus piekļuves šķēršļiem 2013. gadā ir pilnībā vai daļēji atrisināti.

Kīna

Ķīna ir veikusi nozīmīgus pasākumus, lai pieņemtu darījumdarbībai draudzīgāku ieguldījumu politiku. Valsts padome 2013. gada 27. septembrī pieņēma paziņojumu *Guo Fa* 2013 nr. 38, ar ko izveido Ķīnas (Šanhajas) brīvās tirdzniecības zonu. Lai gan tas ir ierobežots un mērķtiecīgs eksperiments tirgus atvēršanas un reformu procesā, tas var kļūt par pirmo soli ieguldījumu šķēršļu samazināšanā. Iepriekš šāda veida ierobežoti eksperimenti ir bijuši par pamatu lielām reformām.

ES un Ķīnas 16. samītā 2013. gada 21. novembrī abas puses oficiāli uzsāka sarunas par visaptverošu divpusēju ieguldījumu nolīgumu, kurā ietverta gan ieguldījumu aizsardzība, gan

piekļuve tirgum. Ierosinātais ES un Ķīnas ieguldījumu līgums būs pirmā reize, kad ES veiks sarunas par tikai ar ieguldījumiem saistītu līgumu, balstoties uz Lisabonas līguma piešķirtajām jaunajām kompetencēm. Ķīna ir apstiprinājusi, ka tā savās sarunās par ieguldījumiem ar ES piemēros „negatīvā saraksta” pieeju.

Ķīna ir ieviesusi 2012. gada 31. janvāra PTO Apelācijas institūcijas pozitīvo nolēmumu ziņojumā par izejmateriālu eksporta ierobežojumiem. Attiecībā uz otro lietu par Ķīnas eksporta ierobežojumiem retzemju elementiem, volframam un molibdēnam, kas tika uzsākta 2012. gada 13. martā, pašlaik norisinās PTO lietas izskatīšana. Galīgais PTO kolēģijas ziņojums ir gaidāms 2014. gada sākumā.

Attiecībā uz atbrīvojumu no PVN iekšzemē ražotām reģionālām lidmašīnām Ķīnas Finanšu ministrija 2013. gada 9. septembrī ir paziņojusi ES, ka tā ir atcēlusi 2000. gadā izdoto apkārtrakstu nr. 51 un 2002. gadā izdoto apkārtrakstu nr. 97, ar kuriem tika piešķirts atbrīvojums no PVN Ķīnā ražotu reģionālo lidmašīnu konkrētu modeļu pārdošanai. Ja tas tiks apstiprināts, tas būs pozitīvs solis, lai risinātu ietilgušo diskrimināciju pret reģionālo lidmašīnu importu. ES ir aicinājusi Ķīnu sniegt dokumentālus pierādījumus par paziņotajiem pasākumiem, kas sniegtu tiesisku noteiktību ES ekonomikas dalībniekiem.

Eksporta kredītu starptautiskā darba grupa (*IWG*) 2013. gadā tikās 3 sanāksmēs, un septembra sanāksme notika ES. *IWG* apspriež eksporta finansēšanas nosacījumus un subsīdijas, kas ir īpaši svarīgs temats ES un Ķīnas attiecībās. Grupa uzsāka sarunas par kredīta vadlīnijām kuģu un medicīnas iekārtu nozarēs ar mērķi izstrādāt starptautiskas vadlīnijas par eksporta finansēšanu, kas ir saskaņā ar labāko starptautisko praksi.

Ķīna 2013. gada 24. maijā ieviesa diskriminējošus muitas un nodokļu pasākumus, kas ietekmē loģistikas un nosūtīšanas nozares, kad Finanšu ministrija (*MoF*) un Valsts nodokļu pārvalde (*SAT*) pieņēma jaunu PVN apkārtrakstu transporta nozarē, kas visā valstī paplašināja pašreizējo uzņēmumu nodokļa nomaiņas pret PVN (*B2V*) izmēģinājuma programmu. Apkārtraksts nr. 37 stājās spēkā 2013. gada 1. augustā. Kravu pārsūtītājiem vairs nav atļauts no savas nodokļu bāzes atskaitīt konkrētas izmaksu vienības, piemēram, starptautiskās transportēšanas izmaksas, un tiem jāpiemēro 6 % PVN un 0,8 % papildu vietējā piemaksa bruto ienākumiem (tostarp kravas izmaksām), ko iekasē no klientiem. Ārvalstu nozaru pārstāvji lēsa, ka šā pasākuma iespējamās izmaksas to kravu pārvadājumu uzņēmumiem būs vairāk nekā 2 miljoni EUR nedēļā.

ES kopā ar vietējiem partneriem iesaistījās konstruktīvā dialogā ar Ķīnas iestādēm, lai risinātu nopietno problēmu. *MoF* un *SAT* 2013. gada 12. decembrī izdeva kopīgu apkārtrakstu, kurā grozīta apkārtraksta nr. 37 diskriminējošā ietekme, un loģistikas nozare tika atkārtoti atbrīvota no PVN un papildu piemaksas.

Indija

Indijā valdība ir pārtraukusi 2012. gadā noteikto preferenciālā iepirkuma politikas īstenošanu attiecībā uz savā zemē ražotām elektroniskām precēm un telesakaru produktiem drošības apsvērumu dēļ. Plānotajos un jau pieņemtajos noteikumos bija paredzēts, ka attiecībā uz elektroniskiem un telesakaru produktiem, kam ir ietekme uz drošību, iekšzemes preference jāpiemēro obligāti gan valsts, gan vēl jo vairāk privātajiem iepirkuma veicējiem (piem., telesakaru pakalpojumu operatori). Tas būtu nopietns šķērslis uzņēmumiem. Lai gan publiskā iepirkuma politika nav atcelta, bet tiek pārskatīta, taču 2013. gada jūlija paziņojumā ir skaidri izslēgtas iekšzemes ražošanas prasības (procentuālas vai citas) privātajā sektorā

drošības apsvērumu dēļ. Attiecībā uz elektronikas izstrādājumiem Indija 2013. gada 23. decembrī pieņēma jaunu preferences politiku, kurā vairs nav minēti drošības apsvērumi un kura attiecas tikai uz publisko iepirkumu. ES turpinās mudināt atcelt nepamatotus vietējās satura pasākumus.

Indija drošības apsvērumu dēļ ir arī divas reizes pagarinājusi termiņu obligātās testēšanas un sertifikācijas prasību izpildei attiecībā uz telesakaru tīkla elementiem līdz 2014. gada 1. jūlijam. Tomēr ES turpinās uzstāt, lai Indija pamato savas prasības ar atbilstošiem starptautiskiem telesakaru iekārtu drošības standartiem un tādu testu ziņojumu un sertifikātu pieņemšanu, kurus izdevušas kvalificētas ārvalstu laboratorijas.

Attiecībā uz tērauda ražojumu obligāto atbilstību jaunajiem valsts standartiem un Indijas Standartu biroja (*BIS*) veiktu sertifikāciju obligāto sertifikācijas prasību stāšanās spēkā datums dažiem tērauda ražojumiem tika pārcelts uz 2014. gada aprīli. Turklāt 2013. gada augustā daži ražojumi, kurus tieši piegādā lielākajiem projektiem, ievērojot zināmus nosacījumus (infrastruktūras, naftas, ar augstām tehnoloģijām saistītu produktu ražošanas, atomreaktoru, aizsardzības, ķīmisko vielu un naftas un ķīmisko vielu un mēslojumu nozarē), tika izslēgti no sertifikācijas shēmas. Tomēr saglabājas vairākas problēmas saistībā ar reģistrācijas procesu.

Indija ir arī oficiāli pagarinājusi pārejas periodu 15 kategoriju IT un elektronikas patēriņa preču obligātajai reģistrācijai līdz 2014. gada 3. janvārim (sākotnējais datums bija 2013. gada 3. aprīlis). Paziņojumā, kas tika pieņemts 2013. maijā, tika noteikta atļauja akceptēt testus, ko veikušas ārvalstu sertifikācijas iestādes, kuras ir *IECEE CB*⁵ shēmas locekles, vai laboratorijas, kas ir starptautiski akreditētas saskaņā ar *ILAC MRA*⁶ „līdz turpmākam paziņojumam”. Būs svarīgi nodrošināt, lai praksē netiktu pieprasīta turpmāka obligātā testēšana Indijas laboratorijās, jo tas varētu radīt būtisku kavēšanos daudzu uz Indiju eksportēto elektronisko preču apstiprināšanā laišanai tirgū un ārvalstu uzņēmumiem radītu ievērojamas papildu izmaksas un spiedienu tirdzniecības termiņu ziņā. Problēmu turpmāk padziļinātu arī testa ziņojumu (īsu) derīguma termiņu noteikšana. Neraugoties uz ārvalstu testu rezultātu akceptēšanu, shēma šķiet pārāk sarežģīta, ņemot vērā zemos drošības riskus, kas saistīti ar attiecīgajiem ražojumiem.

Visbeidzot, Indija ieviesa dažas izmaiņas ieguldījumu noteikumos un nodrošināja, ka telesakaru nozarē ir iespējamās 100 % ārvalstu īpašumtiesības. Pozitīva attīstība tika novērota arī attiecībā uz atsevišķu zīmolu mazumtirdzniecības ieguldījumiem. Pēc nozares atvēršanas daži Eiropas uzņēmumi jau ir iesnieguši pieteikumu un saņēmuši licences. Viens Eiropas uzņēmums ir iesniedzis pieteikumu arī uz daudzu zīmolu mazumtirdzniecības licenci, kas ir pirmais šāds ārvalstu uzņēmums Indijā.

Brazīlija/Argentīna

Brazīlijā vērojams progress attiecībā uz 100 pagaidu izņēmumiem no kopējā ārējā tarifa (*CET*). Šā izņēmumu saraksta piemērošana, kas tika uzsākta 2012. gada septembrī, tika

⁵ Vispasaules sistēmas elektrotehnisko ierīču un komponentu atbilstības pārbaudēm un sertifikācijai (*IECEE*) sertifikācijas iestādes (*CB*) shēma: <http://www.iecee.org/>.

⁶ Starptautiskās laboratoriju akreditēšanas sadarbības (*ILAC*) savstarpējās atzīšanas nolīgums (*MRA*): <https://www.ilac.org/>.

apstādināta 2013. gada oktobra beigās. Vēl jo vairāk – jauns 100 *CET* izņēmumu saraksts, kas tika plānots 2013. gada sākumā, tomēr netika ieviests.

Attiecībā uz diskriminējošiem nodokļu atvieglojumiem, ko Brazīlija piešķir īpaši savas valsts transportlīdzekļu un elektronikas ražotājiem, kas ievēro konkrētas vietējā satura prasības, ES 2013. gada 19. decembrī ir iesniegusi prasību uzsākt PTO strīdu izšķiršanas procedūru⁷.

Argentīnā 2013. gada janvārī tika atceltas neautomātiskās licences (izņemot attiecībā uz velosipēdiem), bet citi tirdzniecību/importu ierobežojoši pasākumi joprojām turpinās, jo īpaši prasība aizpildīt „notariāli apstiprinātu iepriekšēju importētāja deklarāciju (*DJAI*)” attiecībā uz visu importu. Pēc ES, ASV un Japānas pieprasījuma 2013. gada maijā tika izveidota PTO strīdu izšķiršanas padome, lai izskatītu strīdus par *DJAI* un citiem tādiem neoficiāliem importu ierobežojošiem pasākumiem kā importa līdzsvara prasības importētājiem⁸. Arī attiecībā uz ārvalstu valūtas, dividendu un honorāru pārvedumiem Argentīna saglabā ierobežojumus, kas kļuvuši par tās ekonomikas politikas būtisku daļu un tiek izmantoti, piemēram, lai pārvaldītu valūtas kursu. Argentīna piemēro ierobežojumus arī pārapirošināšanas pakalpojumu nozarē.

Argentīnas valdība 2012. gada aprīlī atsavināja 51 % no *YPF*, kas ir Spānijas naftas uzņēmuma *Repsol* Argentīnas vienība, nesniedzot atbilstošu un savlaicīgu kompensāciju. Atsavināšanas gadījumā *Repsol* pieprasīja kompensāciju par lielas daļas savas naftas ražošanas kapacitātes un rezervju zaudējumiem. 2013. gada novembra beigās starp Argentīnu un *Repsol* tika panākta principiāla vienošanās par kompensāciju, tiesas darbību apstādināšanu un kompensācijas apmēra noteikšanas procesu. Ir uzsāktas sarunas par galīgās vienošanās detaļām.

Amerikas Savienotās Valstis

Amerikas Savienotās Valstis ir paplašinājušas to ES dalībvalstu un reģionu sarakstu, kas tiek uzskatīti par brīviem no klasiskā cūku mēra, putnu gripas, Nūkāsas slimības un jo īpaši cūku vezikulārās slimības (*SVD*). Pēdējie noteikumi par govju sūkļveida encefalopātiju (*GSE*) pēc vairāku gadu diskusijām tika publicēti 2013. gada beigās. ES tagad gaida, ka drīz tiks atsākts liellopu gaļas eksports uz ASV. Tomēr joprojām ir procesā dzīvnieku slimību novērtējums attiecībā uz dažām ES dalībvalstīm, kurās saskaņā ar ES saskaņotajiem tiesību aktiem ir tāds pats statuss slimību ziņā. ASV importa nosacījumiem nebūtu jāattiecas atsevišķi uz dalībvalstīm, bet būtu jāatspoguļo ES kā vienotas struktūras realitāte un vienotais tirgus, kā arī ES savlaicīgi pieņemtie dzīvnieku veselības pārvaldības lēmumi un starptautisko standartizācijas iestāžu (piem., *Office International des Epizooties*) esošie noteikumi. Ļoti lēni tiek izskatīti ES pieteikumi dzīvnieku izcelsmes produktu eksportam, piemēram attiecībā uz A kategorijas piena produktiem, dzīvām gliemenēm un mazo atgremotāju produktiem. ES ir norūpējusies arī par īpaši lēnu tās iesniegto citu sanitāro un fitosanitāro (*SPS*) eksporta pieteikumu izskatīšanu, piem., attiecībā uz āboliem, bumbieriem, kauleņiem un papriku. Notiekošās sarunas ar ASV par transatlantisku tirdzniecības un ieguldījumu partnerību (*TTIP*) ir iespēja apspriest *SPS* jautājumus jaunā kontekstā.

⁷ http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds472_e.htm.

⁸ http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds472_e.htm.

Japāna

Kopš sarunu par visaptverošu BTN uzsākšanas ar Japānu 2013. gada aprīlī ir notikuši 4 sarunu raundi. Ir panākts zināms progress, bet nepieciešami turpmāki centieni. Turpinās sarunas par ar tarifiem nesaistītiem šķēršļiem BTN kontekstā. Attiecībā uz dažiem šķēršļiem (piem., ekoloģiskā pārtika, stiprā alkohola vairumtirdzniecības licence) Japāna jau ir ievērojusi savas saistības, ko tā apņēmas BTN sarunu sagatavošanas posmā (tā sauktajā darbības jomas izpētē), savukārt attiecībā uz citiem šķēršļiem darbības jomas izpētē un BTN sarunās ir panākts daļējs progress (piem., attiecībā uz medicīnas precēm, pārtikas piedevām, liellopu gaļu, radio un telesakaru iekārtu sertifikāciju, medicīnas iekārtu autorizācijas procedūrām). Piemēram, attiecībā uz pārtikas piedevām 38 no 46 vielām, ko pieprasīja ES, jau ir apstiprinātas, divas ir plānots apstiprināt 2014. gada jūnijā, un pārējām sešām pašlaik tiek veikts riska novērtējums. Japāna ir panākusi progresu arī attiecībā uz ES piekļuvi liellopu gaļas tirgum, un tā jau atļauj trijām dalībvalstīm eksportēt par 30 mēnešiem jaunāku dzīvnieku gaļu, bet vairāku citu dalībvalstu pieteikumi pašlaik ir apstiprināšanas procesā.

2.2 Neatrisināti tirgus piekļuves šķēršļi, kuriem nepieciešama turpmāka ES rīcība

Diemžēl vairāki šķēršļi, kas aprakstīti iepriekšējos trijos ziņojumos par šķēršļiem tirdzniecībai un ieguldījumiem, joprojām saglabājas un turpina ievērojami traucēt ES uzņēmēju piekļuvi tirgum⁹. Tiks veiktas vairākas ES darbības saskaņā ar tirgus piekļuves stratēģiju, lai nodrošinātu progresu šajos jautājumos. Tas jo īpaši attiecas uz šādiem tirdzniecību ierobežojošiem pasākumiem.

Kīna

- „Vietējo inovāciju” politika
- Vietējā satura prasības
- Ar informācijas drošību saistīti šķēršļi, tostarp komerciālās kriptogrāfijas noteikumu pārskatīšana
- Noteikumi attiecībā uz kosmētiku

Indija

- Indijas standartu biroja (BIS) sertificēšanas režīms attiecībā uz riepām
- SPS jautājumi (piem., cūkas gaļa, liellopu ģenētiskais materiāls, augi un augu produkti)

Brazīlija/Argentīna

- Argentīna: vietējā satura prasības
- Brazīlija un Argentīna: pasākumi, kas kavē jūras transporta pakalpojumu sniegšanu starp Mercosur valstīm

⁹ Šo šķēršļu apraksts pieejams 2013. gada ziņojumā par šķēršļiem tirdzniecībai un ieguldījumiem, sk. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0103:FIN:LV:PDF>.

2.3 Krievija vienu gadu pēc tās pievienošanās PTO

Lai gan Krievija 2012. gada augustā pievienojās PTO, tā vēl nav pilnībā īstenojusi savas PTO saistības. ES joprojām ir nobažījusies par daudzajiem šķēršļiem, kas turpina ES ekonomikas dalībniekiem kavēt piekļuvi Krievijas tirgum.

Attiecībā uz vairāk nekā 150 produktiem, tostarp gaļu, apģērbu, ledusskapjiem, lietotiem transportlīdzekļiem, automobiļu karkasiem, papīra izstrādājumiem un ITN produktiem, Krievija ir nepareizi piemērojusi savus PTO saistošos tarifus. Lai gan dažu pozīciju tarifi 2013. gada 1. septembrī ir laboti, vairākas problēmas joprojām pastāv attiecībā uz tādām precēm kā papīrs, automobiļu karkasi un lauksaimniecības produkti.

ES 2013. gada 9. jūlijā uzsāka savu pirmo PTO strīdu izšķiršanas lietu ar Krieviju, lai risinātu jautājumu par mehānisko transportlīdzekļu pārstrādes nodevu, ko piemēro importētiem automobiļiem. Krievijas Valsts dome (*Duma*) 2013. gada 15. oktobrī pieņēma grozījumu, ar kuru nosaka prasību, ka iekšzemes automobiļu ražotājiem jāmaksā tāda pati pārstrādes nodeva kā ārvalstu ražotājiem, tādējādi novēršot diskriminējošos elementus, kas bija ietverti sākotnējā nolikumā. Tomēr šā nolikuma un iespējamu kompensācijas pasākumu īstenošana attiecībā uz iekšzemes automobiļu ražotājiem turpmākajos mēnešos joprojām ir ļoti rūpīgi jāuzrauga.

Attiecībā uz koksnes tarifa likmes kvotām (*TRQ*) saskaņā ar divpusējo ES un Krievijas Nolīgumu par koksnī, kas tika noslēgts, Krievijai pievienojoties PTO, pēdējā laikā ir sasniegts zināms progress, 2013. gada 4. novembrī atceļot diskriminējošo „eksportētāju sarakstu”, kas iepriekš bija spēkā Krievijā. Tas būtiski ierobežoja uzņēmumu iespējas eksportēt atbilstīgi koksnes *TRQ*.

Attiecībā uz *SPS* pasākumiem nepārredzamas, diskriminējošas un neproporcionālas kontroles un apstiprināšanas procedūras, pārmērīgi stingras prasības attiecībā uz antibiotiku atliekām, mikrobioloģisko kritēriju un pesticīdu atlieku nepietiekama saskaņotība ar PTO *SPS* nolīgumu un citiem starptautiskajiem standartiem un praksi izraisa daudzas problēmas. Inspekciju rezultāti un robežkontroles konstatējumi attiecībā uz lauksaimniecības produktiem un augiem ikdienā turpina radīt šķēršļus tirdzniecībai. Krievijai attiecībā uz vairākām dalībvalstīm ir izveidoti konkrēti pasākumi, piem., saistībā ar dzesinātu gaļu, ar eksporta pārtraukšanu no konkrētām ražotāju kategorijām, savukārt daži aizliegumi ir uzlikti visai ES pēc konstatētām neatbilstībām dažās dalībvalstīs. Šie importa ierobežojumi negatīvi ietekmē arī mazumtirdzniecības un vairumtirdzniecības darbības un kavē efektīvu piegādes ķēdes pārvaldību. Kopš 2012. gada marta ir ieviesti ierobežojumi attiecībā uz liellopu un atgremotāju dzīvnieku importu (*Schmallenberg* vīrusa dēļ), kā arī attiecībā uz kaušanai paredzētām dzīvām cūkām.

Muitas savienības ietvaros Krievija ieviesa regulējošus procesus savu *SPS* tehnisko noteikumu saskaņošanai ar starptautiskajiem standartiem un praksi. ES iesniedza Muitas savienības partneriem prasību sarakstu attiecībā uz saskaņošanu. Tomēr līdz šim nav bijuši pierādījumi par to īstenošanu, izņemot pesticīdu jomā.

Saistībā ar tehniskiem šķēršļiem tirdzniecībā ES ekonomikas dalībnieki tirdzniecībā ar Krieviju joprojām saskaras ar daudziem horizontāliem un nozarei raksturīgiem šķēršļiem apgrūtināšu tehnisko noteikumu, nepārredzamas prasību piemērošanas, dubultas, vairāku daļēji pārklājošos un pārmērīgu sertificēšanas, atbilstības novērtēšanas un apstiprināšanas procedūru dēļ, kas lielā mērā joprojām nav saskaņā ar mūsdienīgiem starptautiskiem noteikumiem un standartiem.

Šobrīd ir pieņemti tehniskie noteikumi Eirāzijas Muitas savienības (Krievija, Baltkrievija, Kazahstāna) līmenī. Bieži šie tehniskie noteikumi nav balstīti uz starptautiskajiem standartiem un rada pārāk apgrūtināšas sertificēšanas, paziņošanas un marķēšanas prasības. Pēdējā laika piemēri ietver Muitas savienības tehniskos noteikumus par patēriņa preču un bērniem un pusaudžiem paredzētu preču drošumu (cita starpā attiecībā uz tekstilizstrādājumiem, apģērbu un apaviem) un Muitas savienības tehnisko noteikumu projektu par alkoholisko produktu drošumu. Turklāt, tā kā 2014. gada 24. janvārī mežacūkām pie Baltkrievijas robežas tika konstatēts Āfrikas cūku mēris, Krievijas Federācija ir *de facto* aizliegusi dzīvu cūku un cūkgaļas produktu eksportu no visas ES teritorijas. Šis pasākums šķiet neproporcionāls un nepamatots.

3. Jauni būtiski šķēršļi, kas radušies 2013. gadā

ES stiprā alkohola un vīna eksports saskārās ar jauniem tirgus piekļuves šķēršļiem, jo Ķīnas iestādes 2013. gada februārī nolēma pārbaudīt vai pieprasīt pārbaudes rezultātus attiecībā uz ftalātu saturu šajos produktos. Galvenās bažas ir tādas, ka šie eksportētie produkti atbilst ES tiesību aktiem un efektīvai patērētāju veselības un drošības aizsardzībai Eiropā. Kopš tā laika Ķīnas iestādes ir samazinājušas katra sūtījuma pārbaudes prasības. Tomēr Ķīna vēl nav pabeigusi savu riska novērtējumu, lai noteiktu oficiālu ierobežojumu attiecībā uz ftalātiem pārtikas produktos.

Turklāt 2013. gada jūnijā Ķīna uzsāka antidempinga, un antisubsidēšanas izmeklēšanu saistībā ar vīniem, kas importēti no ES. Komisija cieši seko izmeklēšanai un darīs visu iespējamo, lai novērstu nepamatotu antidempinga vai kompensācijas pasākumu piemērošanu ES vīniem.

Indijā muitas nodoklis jauniem augstākās klases automobiļiem ir paaugstinājies no 75 % līdz 100 %, tāpat no 60 % līdz 75 % ir paaugstinājies nodoklis jauniem motocikliem ar motora tilpumu >800 kubikcentimetri. Šķiet, ka šie pasākumi kopā ar importa nodokļu paaugstinājumu citiem produktiem ir saskaņā ar vispārīgāku politiku, ko ir grūti sasaistīt ar Indijas G20 politiskajām saistībām atturēties no jebkādu protekcionisma pasākumu pieņemšanas.

Turklāt jauna pārtikas marķēšanas prasību interpretācija un ieviešana Indijā ir bloķējusi daudzus importētās pārtikas sūtījumus. Paziņotā jaunā pieeja nozīmē, ka marķējuma informācijai jābūt drukātai izcelsmes valstī uz oriģinālā iepakojuma, nevis uz uzlīmes, un tikai uz Indiju attiecināma informācija var būt norādīta uz uzlīmes, ko pievieno muitas noliktavās.

Japānas Mežsaimniecības aģentūra 2013. gada 1. aprīlī ieviesa „Koksnes izmantošanas punktu programmu” (*WUPP*), kā rezultātā ir izveidojusies diskriminējoša pieeja importētajai koksnei iepretim iekšzemes koku sugām. Saskaņā ar šo iniciatīvu iesaistītie patērētāji, kas pērk jaunas mājas, kuras būvētas, izmantojot vismaz 50,1 % no vietējās koksnes materiāliem, varēs saņemt līdz 300 000 koksnes izmantošanas punktu (ar attiecīgu vērtību jenās, kas atbilst līdz pat 2250 EUR), ko varēs izmantot, iepērkot konkrētus vietējās mežsaimniecības/lauksaimniecības/zivsaimniecības produktus.

Līdz šim ir apstiprinātas tikai Japānas koku sugas, bet visi iesniegtie pieteikumi par ārvalstu koku sugām no Zviedrijas, Austrijas un Rumānijas ir tikuši noraidīti. Mežsaimniecības

aģentūra 2013. gada 17. oktobrī pieņēma jaunas vadlīnijas, nosakot atbilstības kritērijus programmai.

4. Secinājumi

Ziņojums atkārtoti norāda, ka ES stratēģisko partneru izveidotie tirgus piekļuves šķēršļi joprojām pastāv dažādos veidos. Tomēr pozitīva attīstība vairākās jomās pēdējā laikā norāda, ka notiek progress un ka ES tirgus piekļuves stratēģija daudzās jomās darbojas. Tomēr pastāvīgi rodas jauni šķēršļi, un ES turpinās ļoti cieši uzraudzīt šos tirgus ar mērķi piemērot veiksmīgu un mērķtiecīgu šo šķēršļu novēršanas stratēģiju.

Vienlaikus ar mūsu vērienīgo divpusējo sarunu programmu, kas ietver visus mūsu stratēģiskos partnerus, tirgus piekļuves stratēģija joprojām ir būtiska, lai nodrošinātu, ka noslēgtie divpusējie nolīgumi pārvēršas reālās tirdzniecības plūsmās. Cieša sadarbība starp Komisiju, ES delegācijām, dalībvalstīm un uzņēmējiem gan Briselē, gan trešās valstīs vēlreiz ir apliecinājusi sevi kā efektīvu instrumentu. Šis tirgus piekļuves stratēģijas partnerības elements ir vēl vairāk jāstiprina.

Lai īstenotu centienus novērst tirdzniecības šķēršļus trešās valstīs, Komisija izmantos visus saskaņā ar tirgus piekļuves stratēģiju pieejamos instrumentus, tostarp tirgus diplomātiju, augsta līmeņa divpusējas sanāksmes, kā arī PTO komitejas un trešo pušu saistību izpildi mērķtiecīgās strīdu risināšanas procedūrās.